

selvitettiin myös neljällä kysymyksellä. Tulokset eivät kuitenkaan ole yhtä antoisia kuin tietouskysymyksistä saadut, ja tämä johtuu lähinnä kysymysten puutteellisesta muotoilusta. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot eivät ole loppuun asti harkittuja tai ne jättävät sijaa harvituille. Esimerkkinä kysymys: "Entäpä jos alkoholin saanti vapauttettaisiin kokonaan Suomessa." Tämä oli "monivaihtoehtokysymys", jossa ensimmäinen vaihtoehto kuului: "Seurauksena olisi asi kaaos." Noin neljännes vastaajista oli merkinnyt tämän vaihtoehdon. On vaikeata sanoa, mitä tällainen tulos sitten todella merkitsee. Puutteista huolimatta voidaan näistäkin jotakin päätellä. Suurin osa vastaajista oli tyytyväinen nykyisiin alkoholijuomien jakeluoloihin sekä niihin liittyviin ikärajoihin. Useimpien mielestä alkoholijuomia nautitaan estojen lieventämiseksi tai seuran vuoksi. Alkoholin saannin vapauttaminen johtaisi vastaajien mielestä lähinnä alkoholin kulutuksen kasvuun. Sen ohella arveltiin seurauksina olevan "nuorison turmeltuminen" ja "kaaos".

Kyselyn kolmas sisältöosa koski vastaajien omaa alkoholin käyttöä. Kysyttiin nauttimistehyettä ja sitä alkoholijuomaa, jota "enimmäkseen käyttää". Kovin paljoa ei näistä kysymyksistä saa irti, siksi huonosti on vastausvaihtoehdot muotoiltu. Tällaisissa kysymyksissä kannattaa tarkoin harkita kysymysten sisäistä johdonmukaisuutta niin sanamuodon kuin vastausvaihtoehtojenkin osalta. Tällä kertaa ei henkilölle, joka nautti alkoholia esimerkiksi 4–6 kertaa vuodessa, ollut tarjolla muuta vaihtoehtoa kuin "muu käytötapa, mikä". Annetut kolme nauttimistiheysvaihtoehtoa eivät näet kattaneet koko asteikkoa; muutenkin tuntui jaotus turhan karkealta. Vaikeaseikoisia ovat tulokset "enimmäkseen käytetyn" alkoholijuomalajin osalta, ja tähänkin ovat syynä sekä kysymysten muoto että raportointitapa. Mitä esimerkiksi

tarkoittaa, kun joku ilmoittaa käyttäneensä "enimmäkseen" "kaikkia alkoholijuomia tilanteen mukaan"? Tämän vaihtoehdon oli merkinnyt useimmissa vastaajaryhmissä yli neljäsosa vastaajista. Näillä henkilöillä oli mahdollisesti merkintöjä muidenkin vaihtoehtojen kohdalla, koska tämäkin oli "monivaihtoehtokysymys". Näistä tiedoista en rohkeneisi paljoa päätellä.

Tätä tutkimusta on edellä käsitelty ehkä tarpeettoman kourauraisesti. Tosiasia on, että se erottuu edukseen vastaavanlaisien tutkimusten suuresta joukosta. Sen ansiot ovat juuri virkistävässä näkökulmassa, jossa alkoholi on onnistuttu näkemään muutenkin kuin vain turmiollisena kaiken pahan alkujuurena. Hieman perusteellisempi ennakkopohdinta ja huolellisempi raportointi olisivat antaneet hyvän tuloksen kasvattamatta työmäärää kohtuuttomasti. — Tässä esitetyt huomautukset pätevät myös monien muiden selvitysten ja tutkimusten kohdalla. Toivottavaa onkin, että selvitysten ja tutkimusten tekijät käyttäisivät ennen työhön ryhtymistään runsaasti aikaa muiden töistä oppimiseen.

Jussi Simpura

Legendaarinen Eetu Salin

Kalemaa, Kalevi: Eetu Salin, legenda jo eläessään. Porvoo 1975, 242 sivua

"Kärsi olevaa, toivo parempaa" oli se tunnus, jonka wrightiläisyys olisi halunnut antaa perinnöksi suomalaiselle työväenliikkeelle. Tämän perinnön kiistämiseen omisti itseoppinut kansanmies, suutari Eetu Salin koko elämänsä. Salinia on luonnehdittu vanhan työväenliikkeen tunnetuimmaksi agitaattoriksi, yhdeksi maamme suurimmista

puhujista, ristiriitaisimmaksi työväenliikkeen johtajista, loistavaksi taktikoksi, legendaariseksi juopoksi, vastustajien kauhistukseksi ja työväen joukkojen kunnioittamaksi taistelijaksi. Tähän voidaan vain lisätä, että vuonna 1919 Salin, 53-vuotias maanpetoksesta tuomittu isänmaanystävä, kärsi tuskallisen kuoleman vankisellissä.

Eetu Salin oli nimenomaan suomalaisen työväestön itsetunnon kohottaja. Historian paradokseihin kuuluu, että niinkin sisäisesti epävakaa ja ristiriitainen henkilö kuin Salin sai suomalaisen köyhälistön luottamaan omaan joukkovoimaansa ja uhmaamaan sääty-yhteiskunnan paineita. Salin oli mukaansatempaava puhuja ja työväestön tunteiden tulkki. Paljon kiistaa on käyty siitä, oliko Salin reformisti vai kumouksellinen. Täsäkin asiassa Salin oli yhtä suomalaisen työväenliikkeen kanssa: hän oli sekä reformisti että kumouksellinen. Loppuun asti hän antoi puheissaan ja kannanotoissaan aihetta molempiin tulkintoihin. Salinin historiallisesti merkittävin toiminta ajoittuu kuitenkin runsaan kymmenen vuoden jaksoon vuosisadan vaihteessa, ja tällöin oleellisimpana kysymyksenä eivät olleet myöhemmin virinneet suuntaristiriidat. Oleellisinta oli työväestön yhteiskunnallisen tietoisuuden viriäminen ja siihen liittynyt työ. Tämä työ oli Eetu Salinin alaa ja se tekee hänestä myös historiallisen henkilön.

Alkoholi oli Eetu Salinille ongelma ja sen hän myös itse avoimesti myönsi. Mutta se ei ollut pelkästään Salinin ongelma vaan kysymys sivusi koko vanhaa työväenliikettä. Tältä pohjalta käynnistyi myös työväen raittustoiminta. Usein on kiinnitetty huomiota niihin koviin paineisiin, joita silloinen raittiusliike suuntasi juopotteleviin tovereihin. Tällöin ei ole aina huomattu sitä, että oli myös tullut tavaksi päättää työväenliikkeen kokoukset samanaikaisesti, kun ravintolat avasivat ovensa. Kokous päättyi riippumatta siitä,

olivatko asiat tulleet käsitellyiksi. Keskustelu jatkui sitten ravintolassa viinalasin ääressä. Jos aikoi pysyä ajan tasalla, oli näihin keskusteluihin osallistuttava. Tuloksena oli sosiaalinen paine, joka oli omiaan voimakkaasti lisäämään alkoholin käyttöä.

Merkittäviä järjestyshäiriöitä tapahtui usein työväenliikkeen suurien kokousten jälkeen. Momen juopuneiden kokousedustajien ilta päättyi putkaan. Kokouspaikkakuntien putkat tulivat myös Eetu Salinille tutuiksi. Tällaisessa tilanteessa vastustajat olivat tietysti valmiita tekemään pitkälle meneviä johtopäätöksiä häiriötä aiheuttaneista henkilöistä ja heidän edustamastaan liikkeestä. Raittiuskysymyksestä tuli näin myös poliittinen kysymys, johon oli otettava kantaa. Näistä lähtökohdista käynnistyi myös työväenliikkeen kunniakas ja tuloja tuottanut raittiustoiminta.

Eetu Salinin juoppouden syitä on usein pohdittu. Ehkä yhtenä syynä voidaan pitää hänen kykenemättömyyttään ratkaista omia sisäisiä ristiriitojaan. Lapsuuden ajan ympäristöllä on tässä myös suuri osuus, sillä siinä ja sen tukemana ihminen oppii ja omaksuu tällaisia itsensä kanalta elintärkeitä taitoja. Tässä suhteessa Eetu Salinin lähtökohdat olivat epäsuotuisat. Hän oli herkkä, omaksumiskykyinen ja älykäs, mutta hänen lapsuudenkotinsa ilmapiiri oli jyrkän uskonnollinen, ahdasmielinen, rankaiseva ja tuomitseva. Tästä ilmapiiristä hän sai myös ensimmäiset vaikutteensa. Hänen myöhemmässä julistuksessaan on havaittavissa samoja voimakkaita kielikuvia ja tehokeinoja kuin sen ajan vaikuttavimmilla uskonnollisilla puhujilla. Tällaiseen julistukseen kansa oli aikojen kuluessa tottunut ja se vetosi siihen. Salin oli kansan syvästä riveistä noussut julistaja, joka tunsu omansa. Lapsuudenkoti tutustutti Salinin suomalaiseen kansanluonteeseen, mutta se ei varustanut häntä keinoilla ratkaista omia sisäisiä ristiriitojaan ehjällä tavalla. Salin oli herättä-

jä ja valistaja, mutta rikkinäisyytensä vuoksi hänestä tuskin olisi ollut valtiomieheksi.

Eetu Salinin viimeiset kaksi elinvuotta olivat hänelle luonteellomaisia ja kuvaavia. Vuoden 1917 liikehdintään hän tempautui mukaan vaistonvaraisesti ehdittyään olla useita vuosia syrjässä keskeisimmistä tapahtumista. Salin vaistosi edessä olevan kansannousun ja halusi olla siinä mukana. Verrattain nopeasti hän kuitenkin vetäytyi syrjään ja ryhtyi arvostelemaan radikaaleja sosialidemokraatteja. Sotatapahtumien jälkeen hän onnistui väistämään pidätyksen yli kiihkeimmän raivon kauden ja sai näin asiansa oikeuskäsittelyyn. Tuloksena oli kuitenkin kuolemantuomio, joka ulkomaisen painostuksen tuloksena vaihtui kymmenen vuoden kuritushuonerangaistukseksi. Vankilaan mennessään Eetulla oli yllään villaiset alusvaatteet, villapaita, turkki ja huopasaappaat. Vakiintuneesta käytännöstä poiketen ne otettiin kuitenkin pois ja tilalle annettiin ohuet liinaiset alusvaatteet, raidallinen, pumppulinen vangin kesäpuku ja puukengät, päähinettä ei annettu lainkaan. Sellit olivat kylmät ja ne jätettiin ajoittain jopa täysin lämmittämättä. Sairaalle Salinille tämä merkitsi tosiallisesti kuolemantuomiota. Hän menehtyi 6. 4. 1919 Sörnäisten kuritushuoneella. Kymmentuhantinen työläisten joukko seurasi Salinia hänen viimeisellä matkallaan. Se oli Eetun viimeinen uhmakas voimannäyte: hautajaiskulkue punaisine lippuineen järjestettiin vastoin virallista kieltoa ja hautajaisista muodostui vaikuttava hävinneiden yhteistunnon näyte.

Jarmo Heinonen

Alkoholi ja työ alkoholikongressien ohjelmissa

Kansainvälisiä kokouksia, jotka aluksi kulkivat alkoholismien vastustamiskongressien (International Congress against Alcoholism), sittemmin alkoholismi- ja alkoholikongressien (International Congress on Alcohol and Alcoholism) nimellä, on järjestetty jatkuvasti vuodesta 1878 alkaen yhteensä 31. Ensimmäinen kokous pidettiin Pariisissa ja viimeksi kokous järjestettiin vuonna 1975 Bangkokissa, Thaimaassa. Nykyisin kokousten järjestämisestä huolehtii kansainvälinen alkoholi- ja addiktio-neuvosto, ICAA (International Council on Alcohol and Addictions). ICAA:n edeltäjä perustettiin vuonna 1907 ja sen nimi oli kansainvälinen alkoholismien vastustamistoimisto (International Bureau against Alcoholism).

Pidetyt esitelmät tai tiivistelmät on julkaistu kokousraporteissa (Proceedings of the International Congress against Alcoholism/ on Alcohol and Alcoholism), joiden avulla voi tarkastella erilaisten teemojen esiintymistä ja niiden painoa kansainvälisessä keskustelussa eri aikoina. Tässä tarkastellaan kongressijulkaisujen avulla alkoholi ja työ -teeman esiintymistä kokouksissa. Kymmentä julkaisua ei kuitenkaan ollut saatavissa.

Kaikkiaan 21 kokouksessa on pidetty noin 1400 esitelmää, joista osa on ollut lyhyitä tai lyhyehköjä katsauksia esimerkiksi eri maiden alkoholitalanteeseen, osa taas on laajempia ja luonteeltaan tieteellisiä. Osa esitelmistä on pidetty työryhmissä